

Басейн р. Прут у Молдові та в Україні

ПРОЕКТ ПЛАНУ УПРАВЛІННЯ РІЧКОВИМ БАСЕЙНОМ

Проект фінансується
Європейським Союзом

Проект виконується консорціумом,
очолюваним Hulla & Co. Human Dynamics KG

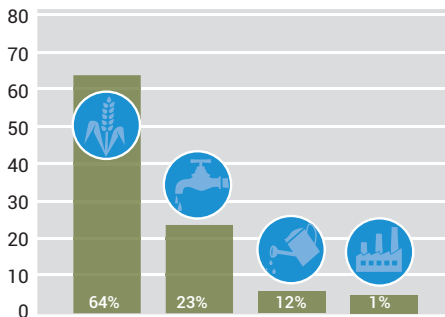

Проект охорони довкілля міжнародних річкових басейнів (EPIRB) спрямований на покращення якості води транскордонних річкових басейнів у розширеному Чорноморському регіоні та Білорусі, включаючи Молдову та Україну. Однією із цілей проекту EPIRB є зміцнення технічного потенціалу шляхом розробки планів управління річковими басейнами (ПУРБ) у відібраних річкових басейнах у відповідності до вимог ВРД ЄС. Одним із п'яти відібраних для проекту басейнів є басейн річки Прут.

ВОДОКОРИСТУВАННЯ: Молдова

Загальне використання води: 15,75 млн.м³ (2014)

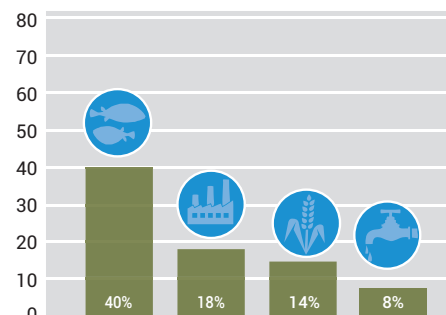

Населення: Населення басейну складає 798.700 у Молдові та 890.000 в Україні.

У регіоні переважають сільські райони, в українській частині басейну є тільки 2 великих міста, а в молдавській – 15 міст.

ВОДОКОРИСТУВАННЯ: Україна*

Загальне використання води: 23,8 млн. м³ (2015)

* Дані не включають Дністровський міжбасейновий перерозподіл води

Загальна площа:

27.540 км² (9.350,012 км² у західній Україні; 8.123,35 км² у Молдові)

- Пілотний басейн Пруту – Україна
- Пілотний басейн Пруту – Румунія
- Пілотний басейн Пруту – Молдова

Сільське господарство

Іригація

Питна вода

Промисловість

Рибне господарство

Розташування: Басейн розташований частково у південно-західній Україні, а також частково вздовж кордону Молдови з Румунією. Інша частина басейну Пруту знаходиться в Румунії.

Водна Рамкова Директива ЄС (ВРД)

– це всебічна та амбітна
складова екологічного
законодавства ЄС, яка
спрямована на захист та
відновлення якості води по всій
Європі. Вона організовує
зусилля з управління водними
ресурсами, спираючись на
природні географічні формації,
такі як річкові басейни.

Що таке План управління річковим басейном?

Плани управління річковими басейнами (ПУРБ) – це інтегровані документи планування, що містять характеристики та проблеми річкового басейну. Вони мають на меті визначити комплекс заходів, щоб знайти рішення для складних проблем, які загрожують водному середовищу. Планування управління річковими басейнами – це безперервний процес. Плани управління рекомендується оновлювати кожні 6 років.

Проекти ПУРБ для басейну Пруту розробляли у відповідності до підходів та методологій ВРД, та згідно з національним водним законодавством України та Молдови.

В індивідуальних проектах планів дається опис річкового басейну та навантажень, які загрожують відповідному водному середовищу, а також наводиться вплив цих навантажень на стан вод, визначаються шляхи можливих покращень та рекомендується проведення конкретних заходів, для того, щоб спільними зусиллями досягти необхідних поліпшень у басейні Пруту.

Співпраця зацікавлених сторін була дуже важливою для розробки планів і вона також буде необхідною при виконанні дій зі збереження сприятливих умов для людей та навколишнього природного середовища. Урядові установи, місцеві спільноти, НУО та підприємства зараз мають можливість принести користь усьому регіону, працюючи разом для досягнення стійкості водного середовища.

Річковий басейн

– частина земної поверхні і товщі ґрунтів, стік води з якої послідовно через пов'язані водойми і водотоки здійснюється в море, лиман або озеро.

Поверхневий стік

– вода опадів або інших джерел, що протікає по поверхні землі.

Водний масив –

територія поверхневих вод або джерело підземних вод з характеристиками, які відрізняють їх від інших водних масивів. Водним масивом може бути озеро, водосховище, річка або її ділянка, струмок, канал, перехідні води, смуга прибережних вод або підземний водоносний горизонт.

«Добрий» екологічний стан визначається як

несуттєве відхилення від не порушених природних умов. Штучні та істотно змінені водні масиви не можуть досягти такого стану, для них метою є добрий екологічний потенціал.

Роль Водної Рамкової Директиви

Для суспільства суттєво важлива доступність безпечної води високої якості. Вода потрібна людям для господарсько-питних потреб, сільського господарства, генерації електроенергії та виробництва товарів.

Сучасне суспільство також створює чимале навантаження на водне середовище – від забруднення до надмірного відбору. А оскільки вода постійно перетікає з одного місця в інше, загрози для однієї річки можуть зашкодити всій річковій системі.

Метою ВРД є введення інтегрованого підходу для захисту якості та доступності ресурсів прісної води. Це впроваджується за допомогою планування управління річковими басейнами та вимагає розгляду і врахування інших екологічних пріоритетів, економічних міркувань та соціальних питань.

ВРД наголошує на важливості регулярних досліджень видів флори і фауни, які безпосередньо залежать від поверхневих вод. Екологічні аспекти є найбільш пріоритетними для управління річковими басейнами, і, відповідно, вимагають широкого моніторингу. Живі організми – це показові індикатори здоров'я річок та озер, оскільки вони швидко реагують на зміни екологічних умов.

ВРД вимагає досягнення «доброго» стану для кожного водного масиву в районі річкового басейну. Це означає досягнення цільових показників для мінімізації рівня забруднювачів та шкоди для природних екосистем у поверхневих водах. Підземні води також повинні досягти цільових показників для мінімального рівня забруднювачів, а водоносні горизонти не повинні виснажуватися надмірним забором води.

ПОСЛІДОВНІСТЬ ПЛАНУВАННЯ У ВОДНІЙ РАМКОВІЙ ДИРЕКТИВІ

A photograph showing two individuals engaged in water sampling. On the left, a person in a light blue t-shirt is holding a long-handled net with a white mesh bag. On the right, a person wearing a black wetsuit, a purple shirt, and yellow gloves is pouring water from a blue bucket into the net. The background shows a river and green foliage.

Водний моніторинг

включає збір даних з використанням послідовних методів для оцінки стану водного середовища. Для спостереження за станом вод використовують комбінацію даних, отриманих під час польових досліджень, з автоматичних станцій та лабораторного аналізу зразків.

МОНІТОРИНГ

Для забезпечення доброї якості води необхідно проводити систематичний моніторинг водних масивів. Програма моніторингу для управління річковим басейном спирається на більш широкий спектр оцінок, ніж у минулому. Відповідно, у Програмі заходів (ПЗ), пропонується нова система моніторингу для басейну Пруту в Україні та Молдові, яка буде відповідати вимогам ВРД. Ця система включатиме моніторинг гідроморфологічних характеристик, екологічного та хімічного стану поверхневих вод, а також хімічного та кількісного стану підземних вод.

Моніторинг суттєво важливий для ефективного управління річковим басейном. Використання даних моніторингу допомагає класифікувати водні масиви, оцінювати антропогенні загрози та природні зміни, визначати ефективність заходів з покращення їхнього стану. Всебічний моніторинг якості води дає не тільки засоби для оцінки прогресу у покращенні якості води, але також і можливість швидко визначати та мінімізувати (ліквідувати) нові загрози.

КЛЮЧОВА СТАТИСТИКА

ПОТОЧНА СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ В БАСЕЙНІ ПРУТУ

ПОВЕРХНЕВІ ВОДИ

Пункти моніторингу

Молдова: 30

Україна: 13

ПІДЗЕМНІ ВОДИ

Пункти моніторингу

Молдова: 34

Україна: 0

КЛАСИФІКАЦІЯ СТАНУ ЗА ВОДНОЮ РАМКОВОЮ ДИРЕКТИВОЮ

Стан водного масиву визначає ступінь його відхилення від природного стану. Більше відхилення водного масиву від природних умов відповідає його гіршому стану.

На екологічний стан можуть впливати зміни у фізичній формі поверхневого водного масиву (гідроморфологія ВМ). Зміни у гідроморфології водного масиву можуть зашкодити його природним екосистемам.

Для поверхневих вод «добрий» стан включає екологічні та хімічні компоненти, а для екологічної класифікації використовують найгірший результат для одного окремого елемента. Для підземних вод кількісні та хімічні компоненти оцінюють окремо, але далі комбінують для отримання єдиної загальної класифікації.

МЕТА – ПОКРАЩЕННЯ

Хоча метою ВРД є досягнення «доброго» стану для усіх водних масивів, це не завжди можна зробити достатньо швидко. Для деяких водних масивів може виявитись необхідним встановити менш жорсткі екологічні цілі, якщо досягнення «доброго» стану є неможливим або неприйнятно витратним.

Істотно змінені та штучні водні масиви повинні відповідати якомога більшій кількості характеристик «доброго» стану, з урахуванням їх фізичних змін. Для оцінки штучних та істотно змінених водних масивів застосовується оцінка не за «екологічним станом», а за «екологічним потенціалом».

Екологічні цілі будуть остаточно визначені лише коли ВРД-сумісна система оцінки стану буде застосовна для усіх водних масивів Республіки Білорусь та України, а також після встановлення належним чином визначених контрольних термінів для усіх водних масивів.

Істотно змінені та штучні водні масиви

– це водні масиви, які були змінені для використання людиною, наприклад, для зрошення або для генерації електроенергії.

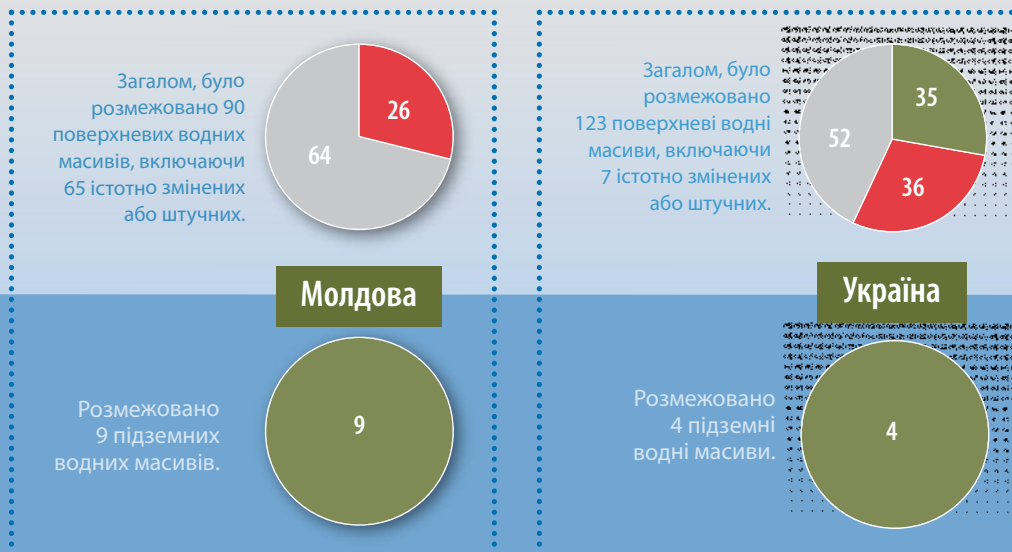
КОМПОНЕНТИ ЗАГАЛЬНОГО СТАНУ ДЛЯ ПОВЕРХНЕВИХ ВОДНИХ МАСИВІВ

СТАН ВОДНИХ МАСИВІВ У 2015 Р.

ПОВЕРХНЕВІ ВОДИ

ПІДЗЕМНІ ВОДИ

ОЦІНКА СТАНУ ВОДНИХ МАСИВІВ:

- Не під ризиком недосягнення доброго стану
- Можливо під ризиком або під ризиком недосягнення доброго стану
- Дані відсутні

Кількість ВМ для кожної категорії стану наведена на графіку та у відсотках.

Молдова визначила 14 водних масивів, які не зможуть досягти «доброго» стану до 2021 р., Україна - 12.

ПРОГРАМА ЗАХОДІВ

Програма заходів (ПЗ) – це найважливіша частина ПУРБ для басейну р. Прут, оскільки вона показує, як можна досягти екологічних цілей. Різні водні масиви потребують різних підходів для досягнення «доброго» стану вод, а вирішення проблем можливе лише за умови співпраці зацікавлених сторін.

ПЗ розглядає дії, необхідні для належного вирішення водних проблем. Для боротьби з забрудненням, наприклад, часто необхідне нове законодавство або краще застосування наявного. Запропоновані заходи - для різних географічних масштабів: деякі охоплюють всю країну, а інші є більш локалізованими.

Були проаналізовані різні економічні аспекти для досягнення прийняттого балансу між фінансовими витратами та пріоритетністю заходів. Проведено аналіз ефективності витрат, щоб оцінити бюджетні витрати та ефективність передбачених дій.

У таблиці на двох наступних сторінках наводяться деякі встановлені водні проблеми та стислий опис запропонованих заходів.

ПОТОЧНІ НАВАНТАЖЕННЯ ТА ЗАПРОПОНОВАНІ ЗАХОДИ

НАВАНТАЖЕННЯ

Неочищені стоки застарілих міських каналізаційних систем призводять до органічного та хімічного забруднення.

ЗАПРОПОНОВАНІ ЗАХОДИ

Молдова та Україна проведуть реабілітацію застарілих станцій очищення стоків та побудують нові у містах, де їх раніше не існувало. Обидві країни проведуть подальше вдосконалення правової бази на основі Директиви ЄС про міські стічні води. Крім того, Молдова розгляне технічні рішення для видалення активного мулу.

НАВАНТАЖЕННЯ

Практика ведення сільського господарства та внесення азотних добрив призводить до забруднення біогенами.

ЗАПРОПОНОВАНІ ЗАХОДИ

Україна та Молдова приймуть кодекси належної практики сільського господарства у відповідності до Директиви ЄС про нітрати. Крім того, ці країни гармонізують національне законодавство з Директивою про нітрати.

НАВАНТАЖЕННЯ

Проблеми конфлікту інтересів та неналежне регулювання призводять до забруднення та надмірного використання водних ресурсів, негативно впливаючи на водне середовище басейну в цілому.

ЗАПРОПОНОВАНІ ЗАХОДИ

Обидві країни застосують заходи для запобігання несанкціонованого відбору води, для просування ефективних водних технологій в різних секторах економіки та для досягнення рівня покриття витрат у водоспоживанні.

ПОТОЧНІ НАВАНТАЖЕННЯ ТА ЗАПРОПОНОВАНІ ЗАХОДИ (ПРОДОВЖЕННЯ)

НАВАНТАЖЕННЯ

Через зміни гідроморфології річок, експлуатацію малих ГЕС та інші зміни у водотоках, природне середовище проживання піддається деградації.

ЗАПРОПОНОВАНІ ЗАХОДИ

Природні річкові умови будуть максимально відновлені, наскільки можливо, а запобігання незаконного видобутку піску та гравію буде одним із пріоритетів у подальших дієвих кроках України та Молдови.

НАВАНТАЖЕННЯ

Стихійні лиха, такі як повені та посухи, останніми роками відбуваються частіше та призводять до чималої шкоди для місцевих спільнот.

ЗАПРОПОНОВАНІ ЗАХОДИ

Відновлення заплав (особливо водно-болотних угідь «Prutul de Jos» та «Padurea Domneasca» в Молдові) допоможе уникнути руйнівних повеней та посух у нижній течії р. Прут. В Україні планується провести дослідження заплав та водно-болотних угідь для розробки заходів для їх відновлення та збереження.

НАВАНТАЖЕННЯ

Неадекватна ємність звалищ в Івано-Франківській і Чернівецькій областях України спричиняє забруднення довкілля твердими відходами.

ЗАПРОПОНОВАНІ ЗАХОДИ

Проведення будівництва та реабілітації звалищ у Косівському та Верховинському районах, у містах Івано-Франківськ та Коломия, а також побудова комплексів з переробки відходів.

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ

Залучення усіх належним чином поінформованих сторін суттєво важливо для розробки добре обґрунтованого ПУРБ. У 2014-2015 рр. в Україні та Молдові проводили чимало зустрічей з громадськістю, за участі делегатів з Румунії.

Широка громадськість обох країн мала можливість подавати письмові зауваження та пропозиції. Автори зауважень відіграли активну роль у формуванні документів і більшість їх була врахована в остаточних версіях проектів планів.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПУРБ

В Україні національними установами, відповідальними за управління басейном Пруту, є Міністерство екології та природних ресурсів, Державне агентство водних ресурсів (його регіональні підрозділи - Дністровсько-Прутське басейнове управління водних ресурсів та Івано-Франківське обласне управління водних ресурсів) та Державна служба геології та надр. У Молдові урядовою установою, відповідальною за реалізацію ПУРБ, є Міністерство охорони довкілля та підпорядковані установи.

До зацікавлених

сторін у річковому басейні належать урядові структури, басейнові організації, НУО, приватні та комерційні водокористувачі, науковці, журналісти, країни нижче за течією.

У цій публікації подано короткий огляд проекту Плану управління річковим басейном Пруту, розроблений у рамках проекту EPIRB. Повна версія цього проекту ПУРБ доступна на сайті <http://blackseariverbasins.net/en/pilot-basins/prut-basin>

Регіональний офіс проекту EPIRB у Києві
Київ 01030, Україна
вул. Володимирська 48а, оф. 23
тел.: +380 44 360 87 75

Регіональний офіс проекту EPIRB у Тбілісі
Тбілісі, 0102, Грузія
вул. Марджанішвілі 5, оф. 402
тел.: +995 32 236 8877

Редактори: Імола Коста • Йованка Ігнатовіч • Елі Кіні • Ласло Гал
Автори: Наталія Закорчевна • Віктор Бужак
Дизайн та верстка: Трішія Барна
Переклад: Андрій Архипець
Редагування: Наталія Закорчевна/
Евгеній Григоренко
Фото: iStock • Роміна Альварез Тронкосо
Наталія Закорчевна • Віктор Бужак • партнери EPIRB
Видавець: Регіональний екологічний центр для Центральної та Східної Європи

www.blacksea-riverbasins.net

Європейський Союз складається із 28 країн-членів, які вирішили поступово об'єднати свої ресурси, ноу-хау та долю. У період розширення протягом 50 років вони разом розбудували зону стабільності, демократії та сталого розвитку, зберігаючи в той же час культурне різноманіття, толерантність та індивідуальні свободи. Європейський Союз відданий справі поширення своїх досягнень та цінностей за своїми межами, серед інших країн та народів.

Застереження: Цю публікацію підготували за підтримки Європейського Союзу. За викладені у публікації думки відповідає тільки консорціум Human Dynamics, який виконує проект, і їх жодним чином не можна вважати такими, що відображають точку зору Європейського Союзу.

© 2016 - Регіональний екологічний центр для Центральної та Східної Європи